

Підйом прапора в Генуї, або Як правильно обрати діда

Олександр Саква

Сімона Косте, Богдан Бенюк у фільмі «Мій карпатський дідусь». Режисер Заза Буадзе. 2023.

В юну пору наснився мені моторошний сон. Вертаюся я звідкись додому, вся рідня біля хати бачить мене, та ніхто не радіє, не зустрічає – немов це й не я. Питаю в сестри: «Що коїться?» А вона байдуже так: «Хіба ти, хлопче, не знаєш, що це вже не ми? Наші душі вселили комусь деінде, нам же внесли чужі. Ти тепер нам ніхто – ми тебе не знаємо зовсім, де шукати своїх – навіть гадки не маєм». Того жаху і туги, що мене тоді пройняли, позбувався роками. Тобто до сприйняття фільму Зази Буадзе був готовий цілком.

Парад-але героїв стрічки. Студентка вишу з Івано-Франківська Ніна Галамасюк 16 років тому народила від аспіранта-італійця Марко хлопчика Мікеле. Коханий лишив їй вигадану адресу в Генуї – і розчинився в просторі. Ніна, зізнавшись батькові, їде в Геную і, не знайшовши Марка, осідає в Італії та за роки стає власницею приморської кав'ярні. Її син – вибуховий пубертат Мікеле – має дві пристрасті й дві вади. Він цілими днями грає в футбол і безнадійно закоханий в однокласницю. А ще в нього *акрофобія* – панічний страх висоти – й повна відсутність виховання: хлопець зле дорікає мамі, що вона продовжує розмовляти українською, й через силу допомагає їй в закупці продуктів й обслуговуванні відвідувачів. Причому риси вдачі Мікеле виважені Буадзе на терезах: залучено найнеобхідніше для драми, і все взяте – працює. (Приміром, Ніна гине під колесами автівки, коли перебігає вулицю біля крамниці, куди Мікеле відмовляється йти, бо йому «ніколи».) І ось він уже на межі притомності летить гвинтокрилом в українську Бережницю, аби, згідно із заповітом матері, розвіяти її прах з «вежі гуцульської принцеси», яку в дитинстві збудував Ніні бать-

«Мій карпатський дідусь»

Сценарист Грігоріс Карантінакіс,
Заза Буадзе
Режисер Заза Буадзе
Оператор Олександр Земляний
В ролях: Богдан Бенюк, Сімона
Коста, Олекса Городенко,
Ірина Бенюк
Копродукція: ІнсайтМедіа
продюсерський центр (Україна),
Air Studio 8 (Італія), Pascau
Production (Молдова),
Bio Illusion (Чехія), 2023

Розум може помилятися, почуття – ніколи. Жан-Жак Руссо

ко – килимний цирку, та ще й заслужений артист! Вежу, однак, стратив час, і дідусю треба десять днів, аби її підняти. Диспозиція окреслена, розпочинається, як обіцяє тизер-трейлер до фільму, «тепле кіно про битву поколінь»: «закордонний онук проти карпатського діда!» А п'ятою гени не задушиш: що старе, що мале, обидва непоступливі люто – рідня! В чім конфлікт? Він присутній: дід і внук не знають один одного зовсім. Їхнє зближення – карколомний сюжет. І скажу наперед: постановник знає, бачить і відчуває – його сценарна основа містить розбіжності, алогізми, непояснювані розриви. Та вірять: дух його стрічки зшиє те, що не під силу раціональності, піднесеться над «мідяками правди» задля істини про людину, для якої – доки жива, остаточно не існує! Тим більш – упереджено остаточно. На додачу Буадзе, у випадках, коли не йдеться про буттєву мізерію, полюбляє під невігядливу фабулу підкласти вічний сюжет і, свідомо з ним працюючи, досягає подвоєння ємності вихідного матеріалу. Ось і тут за колізією його фільму прозирає модель ситуації «своя своїх не познаша», доволі сумна за наслідками, якщо дати їй реалізуватись.

До того ж, герой стрічки Михайло Галамасюк (Богдан Бенюк) – артист від Бога, а цирк – мистецтво, що працює з дивами, а отже, можливе все. Й треба віддати належне: режисер з цирку взяв повною жменем – винятковість пригоди, ексцентрики натур, атракціони ситуацій, напругу чуттів, а головне – апеляцію до відкритих сердець, простодушного сприйняття «Мого карпатського дідуса».

До слова, про жанр. Автори пишуть – трагікомедія, бо горя тут, дійсно, за край: на перших хвилинах фільму трагічно

гине Ніна, у фіналі вмирає Михайло. В прокаті ж стрічку презентують як мелодраму, комедію. Богдан Бенюк визначає її як «добре кіно, що живить душу». Та й гумор у Буадзе ще той! Чого вартий епізод у селі, коли урну з прахом Ніни ледь встигли поставити на стіл поминальної кімнати, а на далекому плані у весь обшир кадру вже сунуть жителі в траурних строях – невблаганні, як вирок! Життєподібно, але й смішно. Хоча за вірогідністю режисер не женеться зо всім. Бо якого жанру життя? Всеосяжного!

Так ось, цирку цій історії не позичати. Дід і внук розмовляти один з одним не можуть: Мікеле не знає української, Михайло – італійської. В Мікеле акрофобія до запаморочення, а має піднятися на верхотуру вежі, аби розвіяти попіл матері. Натомість він зривається з пагорба, зависає над гірським потоком і судомиться довго, через страх усвідомлюючи безопорність свого існування. (Буадзе взагалі охоче користується метафорою. Так, каблучка Ніни постійно зіслизає з її пальця, бо завелика для її нешлюбної долі. Вона її й загубить у день смерті, а перстень знайде Мікеле – вже для своєї судженої, бо цього хотіла мати.)

Та найбільше «концертних» номерів режисер дарує Бенюку. Спочатку його герой готує пряженю у форматі театру ляльок на пальцях, а далі демонструє атракціон перевезення ослаблого Михайла вантажівкою дном потічка проти течії, тягнувши човен, на який уклали недужого після серцевого нападу. Михайло свідомий, що помре через кілька годин, та він щасливий: тепер вже має внука однієї групи крові. У свій останній трюк старий клоун вклав свою душу до решти, лишивши децицю життя для прощальної світлини з онуком під вічним небом Карпат, з якого злітає чистий, невагомий сніг.

Є ролі, що можна зіграти краще чи гірше, але потрібно зіграти точно. Саме таке завдання в Богдана Бенюка, якому найкраще вдалися сцени розпачу й гніву, коли він кричить Мікеле: «Ти що привіз мені замість доньки – попіл?»; «Ти чому не знаєш рідну мову, твоя мама – українка?!» Михайло звертається до малого, та ми розуміємо – він кричить на себе, бо за 16 років не спромігся побачитися з Ніною й Мікеле, не запросив додому, в село, прогавив внука... А тепер все згає треба надолжити, щоб не «урвалась нитка днів». А вина йому болять, душить нестерпно.

Та знайти один одного внуку й діду непросто. В кожного свої рахунки. Ось і потерпають, зближуючись на мікрон за добу. Що примиряє впертюхів? Одне горе на двох – бо справжнє... «Мій карпатський дідусь» – кінематограф «виховання почуттів» для сімейного перегляду. (В глядацьких залах на ньому було багато різновікових дітей. Що знаменно: вони звично тягнули з собою відерця з попкорном, та ледь починався фільм – їли тихенько, майже крадькома, без реплік щодо побаченого: стрічка забирала їх владно. І серце не камінь – плакали всі.)

...А на екрані різко змушнїлий новий власник «Кафе Буба» Мікеле Галамасюк щоранку піднімає в Генуї прапор свого закладу, і в сонячних променях Лігурійської Рів'єри тріпоче нагадування про карпатського дідуса, клоуна з Бережниць, що пробудив у юнака свідомість роду. Жагуче бентежна тема! Бо й справді...

Випробування пам'яттю: «Вбивці квіткової повні» Мартіна Скорсезе

Юлії Швець

«Вбивці квіткової повні» (Killers of the Flower Moon)
Сценарій Еріка Ротда за книгою Девіда Гранна «Killers of the Flower Moon» 2017 року
Режисер Мартін Скорсезе
Оператор Родріго Прієтод
Композитор Роббі Робертсон
Художник Данте Ферреті
У головних ролях: Леонардо Ді Капріо, Роберт Де Ніро, Лілі Гладстон, Джессі Племенс та ін. США, 2023

Кадр з фільму «Вбивці квіткової повні».
Режисер Мартін Скорсезе. США, 2023.

80-річний американський кінорежисер Мартін Скорсезе завжди прагнув зрозуміти Америку через її ситуативних злочинців. Однак свій 26-й повний метр він присвятив злочинності системній – історії жорстокого захоплення землі, матеріальних ресурсів та влади в штаті Оклахома на початку 1920-х років. Документальне дослідження журналіста Девіда Гранна численних вбивств (з 1912 по 1925 рік) індіанців з племені осейджів стало для режисера опорою для створення життєво точної драми, котра з розмахом і скрупульозністю «великого стилю» розповідає про те, на що натякають усі великі й маленькі американські вестерни та драми й, зрештою, свідчить уся історія – про жагу наживи, яка рухає матеріальний прогрес, і духовне розтління індивідумів та цілих націй. Однак – що важливо – нажива як національна ідея не сприймається у фільмі обмеженою рамками суто «американського міфу». Свого часу Клінт Іствуд відійшов від шаблону голлівудського вестерну, висунувши протипагу повторюваним